

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1712/2024
Рев2 1723/2024
10.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић, Јасмине Симовић, Ирене Вуковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Петровић адвокат из ..., против туженог Ј.П. "Комуналац" из Бујановца, кога заступа Миодраг Крстић адвокат из ..., ради исплате потраживања из радног односа, одлучујући о ревизијама туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1354/2022 од 29.08.2022. године и решења Вишег суда у Врању Гж1 20/23 од 22.02.2024. године, на седници одржаној 10.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1354/2022 од 29.08.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 1354/2022 од 29.08.2022. године у делу става првог изреке и пресуда Основног суда у Бујановцу П1 77/19 од 24.01.2022. године у ставовима другом и трећем изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца за обавезивање туженог на исплату тужиоцу накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора за период од 06.05.2016. до 21.06.2019. године у појединачним месечним износима са законском затезном каматом који су наведени у ставовима другом и трећем изреке првостепене пресуде, док се у преосталом делу ревизија туженог **ОДБИЈА** као неоснована.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против решења Вишег суда у Врању Гж1 20/23 од 22.02.2024. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија туженог изјављена против решења Вишег суда у Врању Гж1 20/23 од 22.02.2024. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бујановцу П1 77/19 од 24.01.2022. године, обавезан је тужени да за период од 06.05.2016. до 21.06.2019. године исплати тужиоцу: ставом првим изреке - разлику између минималне и исплаћене зараде од 45.228,50 динара укупно; другим ставом изреке - накнаду трошкова за исхрану у току рада од 91.475,1 динар укупно и трећим ставом изреке - накнаду трошкове за регрес за коришћење годишњег одмора од 115.538,00 динара укупно, све у појединачним месечним износима са законском затезном каматом како је наведено у тим ставовима изреке. Четвртим ставом изреке, обавезан је тужени да за 2016., 2017. и 2018. годину исплати тужиоцу 3.200,00 динара укупно на име новогодишњих поклона у појединачним износима са законском затезном каматом како је наведено у том ставу изреке. Ставом петим изреке обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 115.818,00 динара са законском затезном каматом од пријема пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1354/2022 од 29.08.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба туженог и потврђена означена првостепена пресуда у ставовима првом, другом и трећем изреке, а ставом другим изреке, укинута у ставовима четвртом и петом изреке и у тим деловима предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против другостепене пресуде од 29.08.2022. године, у делу којим је правноснажно одлучено о захтеву за исплату разлике у заради и накнади трошкова за исхрану у току рада и регреса, тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о захтеву у преосталом делу, Основни суд у Бујановцу је пресудом П1 200/22 од 21.11.2022. године, ставом првим изреке, одбио тужбени захтев тужиоца за исплату 3.200,00 динара на име поклона на Нову годину за 2016, 2017. и 2018. годину у појединачним износима и са законском затезном каматом како је наведено у том ставу изреке. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 115.818,00 динара са законском затезном каматом на износ од 87.568,00 динара од извршности до исплате.

Одлучујући о жалби туженог изјављеној против решења о трошковима садржаног у ставу другом изреке означене првостепене пресуде од 21.11.2022. године, Виши суд у Врању је решењем Гж1 20/23 од 22.02.2024. године је то решење преиначио, тако што је обавезао туженог да накнади тужиоцу трошкове од 114.250,00 динара са законском затезном каматом на износ од 86.000,00 динара од извршности до исплате (став први изреке) и одбио захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка (став други изреке).

Против решења другостепеног суда од 22.02.2024. године о трошковима поступка тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права са предлогом да се и о тој ревизији одлучи као изузетно дозвољеној (посебна ревизија) применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Посебна ревизија је изузетно правно средство које се, у смислу члана 404. – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23), због погрешне примене материјалног права, може изјавити против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом. Правила о том правном средству изјављеном против пресуде сходно се примењују, на основу члана 420. став 6. ЗПП, и на посебну ревизију изјављену против другостепеног решења којим се правноснажно окончава поступак у спору у којем не би била дозвољена ревизија против правноснажне пресуде. О дозвољености посебне ревизије одлучује Врховни суд, ценећи потребу одлучивања о том правном средству због разматрања правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

Ценећи најпре испуњеност услова за одлучивање о посебној ревизији туженог, изјављеној против става првог другостепене пресуде, Врховни суд је утврдио да су у конкретном случају испуњени услови предвиђени одредбом члана 404. став 1. ЗПП да се о ревизији туженог у том делу одлучи као о изузетно дозвољеној, јер одлуке нижестепених судова нису у сагласности са правним ставом Врховног суда, израженом у његовим бројним одлукама у идентичној чињенично-правној ситуацији. Због тога је одлучено као у првом ставу изреке, применом члана 404. став 2. ЗПП.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код туженог, има својство јавног предузећа, чији је оснивач јединица локалне самоуправе. Између парничних странака је закључен уговор о уређењу међусобног односа из радног односа број .. од 05.05.2015. године, којим је уговорено шта чини зараду и утврђен коефицијент тужиоца од 2,10 за обављени посао, који се множи са ценом рада за најједноставнији посао за месец у коме се врши обрачун зараде, с тим што се исти примењује од 01.05.2015. године. Према наведеном уговору запослени има право на минималну зараду за стандардни учинак и време проведено на раду, која се одређује на основу минималне цене рада утврђене у складу са Законом о раду, времена проведеног на раду и пореза и доприноса који се плаћају из зарада (члан 9), а има право (члан 7. тач. 5. и 6) и на накнаду трошкова за исхрану у року рада и регрес за коришћење годишњег одмора у висини одређеној Правилником о заради, накнади зараде и другим примањима у предузећу 06.04.2015. године (са изменама и допунама овог правилника од 05.04.2019. године оснивач се сагласио 24.04.2019. године). Тужилац је у спорном периоду остваривао стандардни учинак и време проведено на раду, али му је тужени исплаћивао зараду у висини испод минималне зараде, а тражене накнаде у износу нижем од прописаног Посебним колективним уговором и правилником туженог. Висина укупног потраживања тужиоца утврђена је вештачењем.

Према изнетој аргументацији нижестепених судова, у спорном периоду био је на снази Посебан колективни уговор за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Србије од 05.03.2015. године, према коме запослени има право на накнаду

трошкова за исхрану у току рада у висини утврђеној општим актом и уговором о раду чија се висина са припадајућим порезима и доприносима утврђује дневно најмање у износу од 250,00 динара (члан 65), као и право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима најмање у висини од 1/12 месечно од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом (члан 66. став 1). На исти начин су ова права била уређена и Правилником о заради, накнади зараде и других примања туженог од 06.04.2015. године. Пошто по ставу нижестепених судова тражене накнаде представљају интегрални део зараде у смислу члана 105. став 3. у вези са чланом 118. став 1. тачка 5. и 6. Закона о раду, тужилац основано потражује мање исплаћену накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, као и разлику између исплаћене до минималне зараде, па су нижестепени судови усвојили постављен тужбени захтев.

Није правилан став о основаности захтева за пуни износ накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњих одмора као интегралног дела плате који је повећан Посебним колективним уговором и правилником туженог донетим након 28.10.2014. године кда је ступио на снагу Закон о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“, број 116/2014 од 27.10.2014. године; у даљем тексту: Закон). Закон је донет у моменту када је било неопходно очувања финансијског система у Републици Србији и система плата и зарада у јавном сектору, због чега је управо тај Закон привремено уређивао основицу, односно вредност радног часа, вредност бода и вредност основне зараде (у даљем тексту: основица), за обрачун и исплату плата, односно зарада као и других сталних примања, изабраних, именованих, постављених и запослених лица код корисника јавних средстава. С тим у вези, Закон је дефинисао шта се сматра платом - зарада запосленог код корисника јавних средстава, утврђена у складу са законом који уређује радне односе, односно плата изабраног, именованог и постављеног лица и запосленог код корисника јавних средстава, утврђена у складу са законом који уређује плату у државним органима, органима локалне власти, организацијама обавезног социјалног осигурања и јавним службама (члан 3). Штавише, Закон је санкционисао је ништавашћу одредбе општег или појединачног акта (осим појединачног акта којим се плата повећава по основу напредовања) којим се повећавају основице, коефицијенти и други елементи, односно уводе нови елементи на основу којих се повећава износ плате и другог сталног примања код субјекта из члана 2. овог закона, донетог у време примене овог закона (члан 4).

Посебан колективни уговор за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије, који је садржавао одредбе о вишим износима поменутих накнада ступио је на снагу 26.03.2015. године, дакле након ступања на снагу Закона којим је било забрањено повећање плата на било који начин, Стога су одредбе Посебног колективног уговора које су посредно повећавале плате (увећаним износима накнада за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора и њиховим „интегрисањем“ у плату) биле супротне Закону. Посебан колективни уговор, па тако и свака од његових одредаба, мора бити у сагласности са законом у смислу чл. 4. и 240. Закона о раду, јер су у супротном такве одредбе ништаве, сходно члану 103. Закона о облигационим односима, али и члану 4. Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника

јавних средстава. Будући да су одредбе означеног Посебног колективног уговора којима се зарада запослених повећава на основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћења годишњег одмора биле несагласне закону и стога ништаве, није било места да се на основу таквих одредаба досуђује исплата ових накнада, те су нижестепене пресуде у том делу преиначене и тужбени захтев тужиоца у том делу одбијен као неоснован.

У погледу исплате разлике између минималне и исплаћене зараде, становиште нижестепених судова је правилно. Запослени који је остварио стандардни учинак и време проведено на раду има право на минималну зараду у смислу члана 111. до 113. Закона о раду, па тужени послодавац није био овлашћен да свом запосленом – тужиоцу исплаћује зараду која је испод износа минималне зараде, јер је то законом загарантовани минимум зараде испод кога послодавац не сме и не може ићи чак и у ситуацији када у његовом пословању наступи поремећај или када је дужан да обрачун и исплату зарада врши применом и у оквирима Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава. Ово из разлога што се циљ прописивања минималне зараде састоји у обезбеђивању егзистенцијалне сигурности запосленог. Дакле, ни у ком случају послодавац не сме исплаћивати зараду запосленима у висини нижој од минималне зараде, за стандардни учинак и време проведено на раду.

С обзиром на изложено, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке, применом чл. 416. став 1. и 414. став 1. ЗПП.

У погледу посебне ревизије туженог на одлуку о трошковима поступка донету у другом степену 22.02.2024. године, Врховни суд сматра да нема правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, односно нема потребе за новим тумачењем права. О трошковима поступка одлучује се у сваком конкретном случају, применом одредаба члана 153. ЗПП и потпуном или делимичном успеху странака у спору, с обзиром на околности сваког случаја засебно, доказне предлоге који изнесу парничне странке и чињенице које на основу тога буду утврђене, при чему су овде обе стране. С обзиром на изложено, а како указивање на другачије одлуке у сличним случајевима није од утицаја не постоји ни потреба уједначавања судске праксе, одлучено је као у ставу трећем изреке, применом чл. 404. и 420. став 6. ЗПП.

Врховни суд је нашао да је ова ревизија недозвољена и у смислу члана 410. став 2. тачка 5. у вези са чланом 420. став 6. ЗПП. Према одредбама ЗПП, против правноснажне пресуде донете у другом степену ревизија је увек дозвољена ако је: 1) то посебним законом прописано, 2) другостепени суд преиначио пресуду и одлучио о захтевима странака; 3) другостепени суд усвојио жалбу, укинуо пресуду и одлучио о захтевима странака (члан 403. став 2.). Ревизија се може изјавити (члан 420) и против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан (став 1), с тим што ревизија против решења из става 1. овог члана није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ревизија против правноснажне пресуде (став 2) и што се у поступку поводом ревизије против решења сходно примењују одредбе овог закона о ревизији против пресуде (став 6). У конкретном случају, тужени није изјавио ревизију против пресуде донете у другом степену, нити против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан, већ је ревизију изјавио против решења о

споредном потраживању (решење о трошковима поступка) садржаног у другостепеном решењу.

Када се ревизијом побија само решење другостепеног суда у споредном тражењу, а трошкови поступка у овом случају представљају споредно тражење у смислу члана 28. став 2. ЗПП, без истовременог побијања и одлуке о главној ствари, како је то учињено у конкретном случају, таква ревизија није дозвољена, све и када је решење о трошковима поступка преиначно, због чега је ревизија недозвољена и стога одбачена четвртим ставом изреке, применом члана 413. ЗПП.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**